

1040 г.

№ 11.

Скопйе.

Прѣзь 1018 г., при императора Василия Българоубиецъ, бѣ сломена българската мощь въ Македония и българската здмя бѣ подчинена на византийската държава. Щомъ обаче византийското царство почнало да се разклаща отъ вжтрѣшни междуособици и отъ нападенията на чужди вѣншни народи, като печенези, нормани, араби, будниятъ още духъ на българщината замислилъ за освобождение. Възстанието пламнало въ западнитѣ български прѣдѣли, въ Скопйе и Нишъ, дѣто били най-живи споменитѣ за миналото царство и дѣто народътъ прогласилъ Петра Деляна, Самуиловъ внукъ, за български царь, прѣзь 1040 г., ще рече 21 год. слѣдъ падането на България подъ Византия. За това българско движение разказва византийскиятъ историкъ отъ сжщия XI в. Йоанъ Скилица. Ето вѣститѣ за началото на възстанието, както ги намираме въ виенския ржкописъ на Скилица:

„Прѣзь тая година (1040), слѣдъ двадесетъ и едно годишно робство и подчинение, и българитѣ дигнаха възстание по слѣдния начинъ. Единъ българинъ Петъръ, по прозвище Делянъ, робъ у нѣкой царигражданинъ, избѣга отъ Цариградъ и, като се скиташе изъ България, пристигна въ Морава и Бѣлградъ, които сж крѣпости на Панония, която лежи отвждъ Дунава, и сж съсѣдни на земята на маджаритѣ.¹⁾ Той се издаваше за синъ на Гаврила, синъ Самуиловъ, роденъ отъ дъщерята на маджарския кралъ, която Радомиръ още приживѣ на Самуила бѣ изпждилъ поради ненависть и се бѣ оженилъ за красивата ларисянка (плѣнница) Ирина. Той подбуди къмъ възстание българското племе, което неотколѣ бѣ свило вратъ въ робство и се стараше много да се добере пакъ до свобода. И поради това, като дадоха вѣра на думитѣ на Петра Деляна, опрѣдѣлиха го за царь на България и, като се дигнаха съ него прѣзь Нишъ и Скопйе, което е главенъ градъ на България, провъзгласиха го съ викове за царь и избиха немилостиво и безчеловѣчно всѣки намѣренъ тамо гръкъ“ (Τούτῳ τῷ ἔτει καὶ ἡ ἀποστασία γέγονε Βουλγαρίας μετὰ εἰκοστὸν

¹⁾ Въ текста е речено „до земята на краля на Турция“. Маджаритѣ у византийскитѣ писатели често се наричатъ „турци“ и земята имъ „Турция“. Въ слѣдуещето прѣдложение вм. Турция стои Унгария.